

Білий Юрій
студент групи ППмз-51
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Науковий керівник: Радинський Сергій
кандидат економічних наук
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Yuriy Bilyu
Student of the group ППмз-51
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine
Scientific supervisor: Sergii Radynskiy
PhD (Economics)
Associate Professor of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

СУТНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА THE ESSENCE AND NEED OF ENTERPRISE RISK MANAGEMENT

Кожне підприємство має за мету створення сприятливого середовища для своїх клієнтів, які виявляють інтерес до її продуктів та послуг. Проте будь-який вид організації, структура підприємства зіткнуться з невизначеністю в процесі своєї діяльності. Актуальність впровадження системи управління ризиками на підприємстві, як частини корпоративного управління, полягає у необхідності вимірювання та аналізі рівня невизначеності, обґрунтуванні рівня ризику, який бізнес готовий прийняти або не прийняти, обираючи доцільну стратегію реагування на події.

Існує ряд ключових факторів ризику для бізнесу, які практично неможливо виразити та визначити кількісно. Наприклад, це можуть бути рівень лояльності клієнтів компанії або рівень споживчої привабливості компанії. Для вирішення питання вибору адекватних методів управління ризиками щодо таких факторів, які складно формалізувати, необхідно враховувати ризико-формуючі причини та їх міжфункціональну взаємодію [1, С. 14].

Отже, в сучасних умовах потрібний ефективний інструмент, який би одночасно попереджував бізнес про ймовірність виникнення ризико-формуючих подій і допомагав у прийнятті рішень щодо управління ризиками на різних етапах управління (ідентифікація ризиків, їх аналіз, вибір адекватного методу реагування).

Управління ризиками підприємства виступають невід'ємною частиною будь-якої системи управління підприємством, що значною мірою гарантує її безвідмовність та ефективність. Загальними цілями останньої є забезпечення постійного добробуту власників підприємства на основі збільшення прибутку, підтримка стабільного фінансового стану, формування можливостей розвитку підприємства на основі підвищення рівня його ефективності та конкурентоспроможності, виконання соціальних функцій тощо [2, С. 204].

Слід відзначити, що навіть невеликі підприємства стикаються з проблемами виявлення, оцінки ризиків та «інтуїтивно» приймають рішення щодо подальшого врахування їх впливу на діяльність. Своєю чергою, ряд великих підприємств має добре відпрацьовану систему управління ризиками, яка органічно інтегрована в управління різними видами діяльності, стосується роботи всіх підрозділів. Однак коло останніх є достатньо невеликим через низку об'єктивних і суб'єктивних причин.

На наш погляд, управління ризиками підприємства – це система стратегічних та оперативних дій, спрямованих на ідентифікацію, аналіз, оцінку та керування ризиками, які можуть впливати на досягнення цілей підприємства. Основна мета управління ризиками полягає в тому, щоб зменшити негативний вплив можливих подій на діяльність підприємства

та збільшити його здатність до використання можливостей, які виникають з ризикованих ситуацій.

У контексті функціонування та розвитку підприємства існують різновиди ризиків для нього характерні [3]:

– ризики безпеки – це такі ризики, які традиційно адресовані страховикам, включаючи пожежі, крадіжки, буревії, пошкодження та знищення будинків і майна, забруднення навколишнього середовища, шкода здоров'ю тощо;

– фінансові ризики – включають потенційні втрати внаслідок змін на фінансових ринках, в тому числі змін відсоткових ставок, курсів валют, цін на сировинні ресурси, ризики ліквідності та кредитні ризики;

– операційні ризики – охоплюють різноманітні ситуації основної господарської діяльності підприємства, наприклад, задоволення споживачів, розробка продукції, захист торгової марки, корпоративне лідерство, інформаційні технології, шахрайство в управлінні, інформаційні ризики і так далі;

– стратегічні ризики – включають такі фактори, як довершеність, вподобання клієнтів, технологічні інновації та регуляторні (нормативні) й політичні перешкоди.

Система управління ризиком на підприємстві має певні особливості, серед яких можна виділити такі [4, С. 72]: 1) неоднозначність формування результатів від упровадження системи управління ризиками на підприємстві, яка пов'язана з певним набором чинників впливу, зокрема: достатньо високий рівень витрат щодо впровадження ефективної системи управління ризиками; нестача кваліфікованого персоналу, що здатен сформувати й адаптувати систему управління ризиками до певних умов та, відповідно, необхідність залучення фахівців поза межами підприємства; складність оцінки ризиків і відсутність гарантій щодо отримання запланованих результатів, навіть у розрізі окремих сценаріїв розвитку подій;

2) побудова ефективно працюючої системи повинна враховувати найбільш істотні ризики зовнішнього та внутрішнього характеру, які переважним чином впливатимуть на формування кінцевих фінансових результатів, враховуючи специфіку діяльності окремого суб'єкта господарювання;

3) забезпечення відповідності системи управління ризиками місії та цілям розвитку підприємства на основі врахування вимог зовнішнього середовища, у тому числі нормативно-правового характеру;

4) збалансування в рамках системи управління ризиками інтересів власників, менеджменту та персоналу підприємства;

5) оптимізація прийняття управлінських рішень, що дозволяє не здійснювати необґрунтованих витрат у рамках функціонування системи управління ризиками та виокремити ключові позиції.

У цілому, система управління ризиками на підприємстві покликана стати невід'ємною складовою частиною підсистеми менеджменту організації. Розвиток стандартів ризик-менеджменту свідчить про те, що зміна бізнес-середовища зумовлює появу нових небезпек та ризиків, які потребують своєчасної оптимізації. Впровадження системи управління ризиками підприємства охоплює цикл від «аналізу ризику» до «мінімізації ризику» та носить довгостроковий характер, що спрямований на отримання додаткових конкурентних переваг у стратегічній перспективі.

Перелік використаних джерел:

1. Бабина О.Є., Тарашевський М.М. Управління ризиками бізнесу: сутність, складові, рішення. *Економіка та держава*. 2017. № 7. С. 14-17
2. Захарова Н. Ю. Управління ризиками на підприємстві: сутність, підходи та методи. *Бізнес-інформ*. 2023. № 1. С. 203-209
3. Мороз І.О. Сутність управління ризиками підприємства та навички, необхідні менеджеру для його провадження. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів ЖДТУ*. 2017. Т. 2. URL:<https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/115-1.pdf> (дата звернення: 10.05.2024)

4. Сосновська О.О., Деденко Л.В. Ризик-менеджмент як інструмент забезпечення стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2019. № 1(3). С. 70-79

УДК 338.3

Галушак Ольга
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри менеджменту та адміністрування
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Ваврик Сергій
аспірант
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Olha Halushchak
PhD (Economics)
Associate Professor of Management and Administration Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine
Sergii Vavryk
Postgraduate Student
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИМ МЕХАНІЗМОМ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF MANAGING THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF ENTERPRISE'S ACTIVITY

Організаційно-економічний механізм – це комплексна система, яка об'єднує взаємопов'язані складові (методи, принципи, функції, процеси, важелі та інструменти), спрямована на підвищення ефективності діяльності підприємства задля отримання максимального прибутку [1]. Основне призначення цього механізму – вироблення, прийняття та реалізація управлінських рішень, які сприятимуть досягненню мети та завдань господарюючого суб'єкта.

Метою управління організаційно-економічним механізмом є здійснення результативного планування, організування, мотивування та контролювання діяльності для забезпечення відповідності фактичних результатів запланованим показникам. У процесі функціонування підприємства під впливом зовнішніх факторів та внутрішніх чинників мета деталізується відповідно до цілей та конкретизується з врахуванням обраної стратегії розвитку.

Цілями управління ефективністю організаційно-економічного механізму діяльності підприємства є:

- виготовлення рентабельної продукції та надання якісних послуг;
- зростання конкурентоспроможності організації;
- збільшення частки продукції фірми на ринку;
- раціональне використання всіх ресурсів;
- задоволення запитів споживачів;
- розширення обсягів діяльності та підвищення рівня інноваційності.

Залежно від стадії розвитку підприємства та етапу життєвого циклу продукції відбувається ранжування цілей за ступенем їхньої важливості. Досягнення цілей здійснюється завдяки вирішенню низки завдань, які сприяють ефективному функціонуванню організаційно-економічного механізму.

До таких завдань слід віднести: